

Odpoř�ednost za řkodu

JUDr. Lukáš Hadamčík, Ph.D.

Odpovědnost - historický úvod

- Římské právo neznalo pojem odpovědnost
- Nerozeznávalo rozdíl odpovědnosti civilní - trestní, kontraktní - deliktní
- Římské právo znalo závazky *ex delicto*
- Pojem odpovědnosti byl - nedůsledně - převzat právem až v 19. století ze společenských věd
- Pojem odpovědnosti dosud sporný:
 - Existence
 - Pojetí (viz dále)

Pojem odpovědnosti - teorie

- Sankční (retrospektivní) - odpovědnost = sankce (o. za nesplnění povinnosti)
- Aktivní (perspektivní) - odpovědnost = primární povinnost (o. za splnění povinnosti)

Subjektivní a objektivní odpovědnost

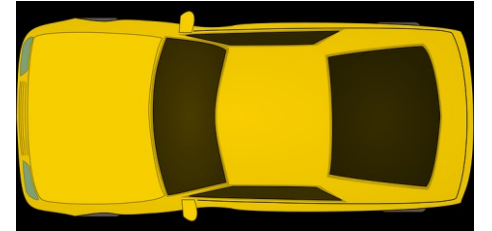
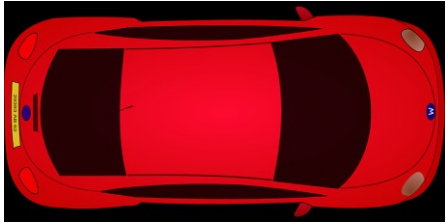
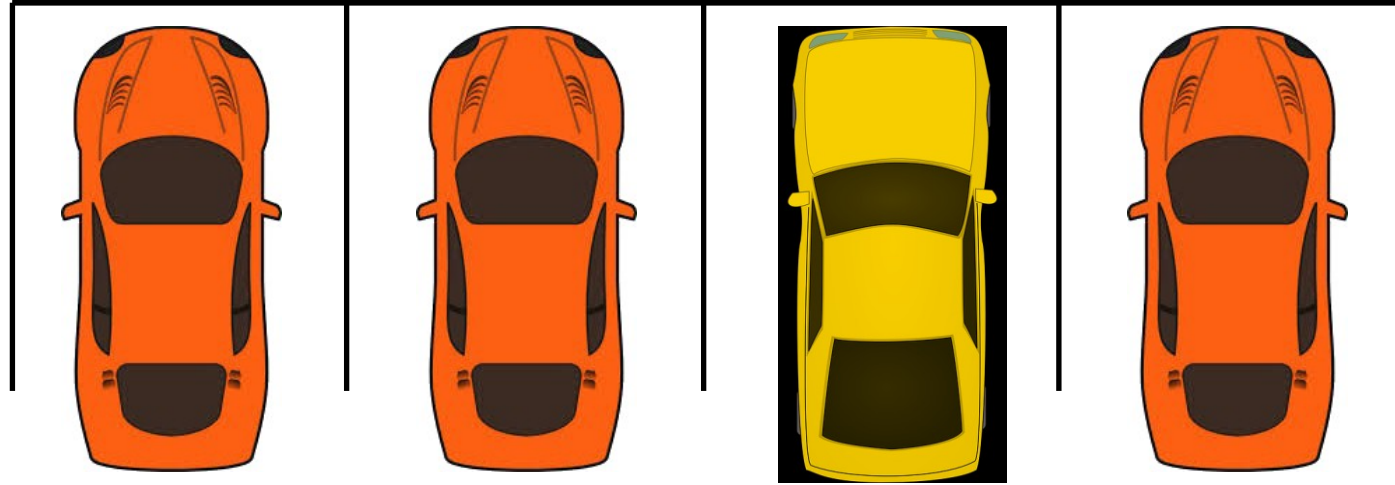
- Subjektivní
 - odpovědnost za zavinění
 - historicky starší
- Objektivní
 - odpovědnost bez zavinění (za riziko)
 - zákaz rozšiřování objektivní odpovědnosti (§ 2895)
- Absolutní odpovědnost
 - objektivní bez možnosti liberace

Základní orientace odpovědnosti za škodu

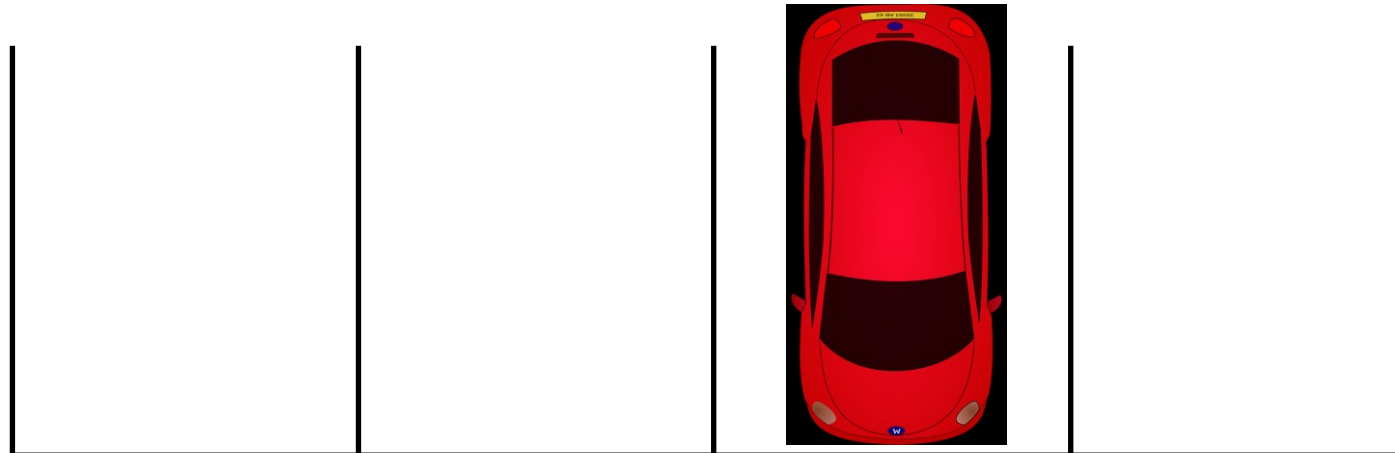
- Neminem laedere – každý je povinen nést riziko svých činů, kdo jedná, odpovídá.
- Casum sentit dominus – vznikla-li někomu škoda, v zásadě je povinen její následky nést sám.

Free

Paid

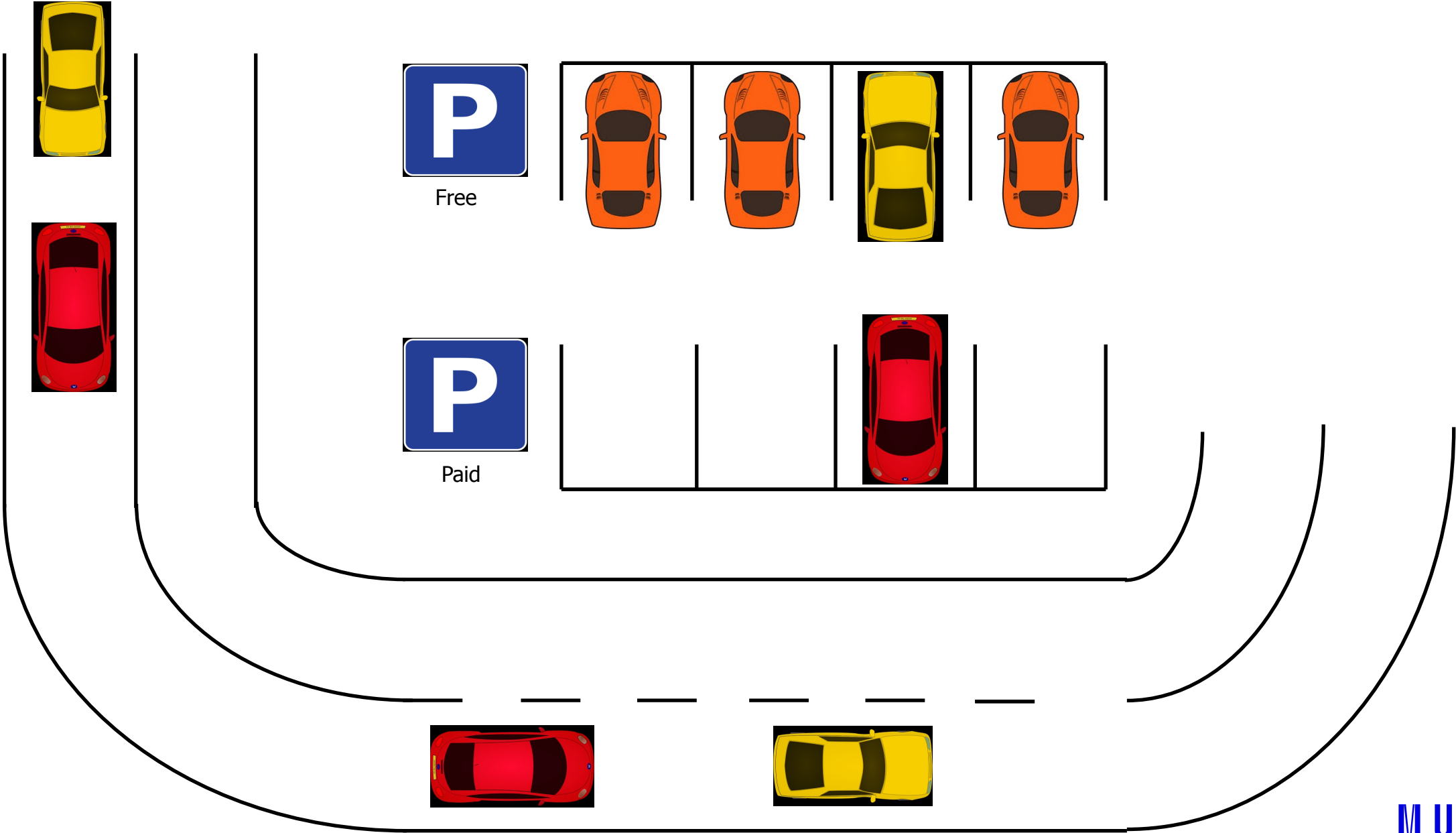

Základní předpoklady odpovědnosti za škodu

- Protiprávní jednání
- Újma (nemajetková újma a škoda)
- Příčinná souvislost (kauzalita)
- Zavinění

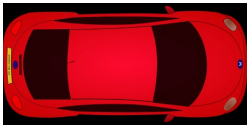
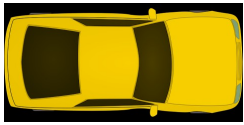
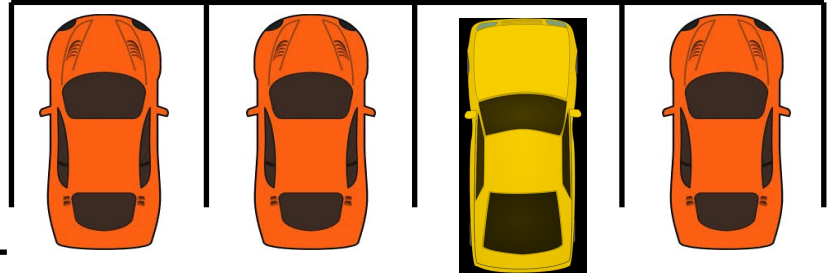
Generální klauzule

- Úmyslné porušení dobrých mravů § 2909
- Zaviněné porušení zákona a zásah do absolutního práva § 2910
- Zaviněné porušení ochranné normy § 2910
- Porušení smluvní povinnosti § 2913

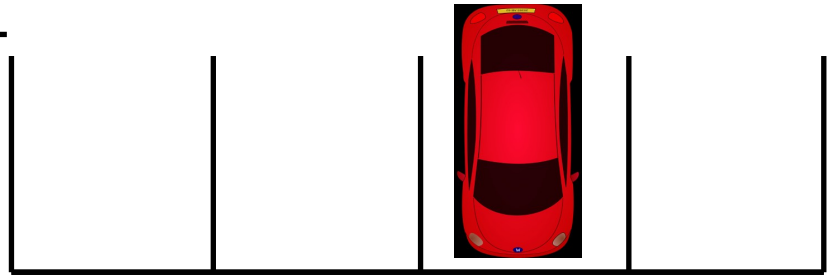

Free

Paid

Ochranný účel normy v judikatuře

- 25 Cdo 535/2018

- Žalovaná způsobila dne 21. 7. 2015 dopravní nehodu, při níž byl zraněn zaměstnanec žalobkyně a pro trvalé následky musel ukončit svůj pracovní poměr. Žalobkyně mu vyplatila odstupné v celkové výši 223.668 Kč.
- Především je nutno zdůraznit, že protiprávním jednáním řidičky bylo zasaženo do absolutních práv poškozeného tj. zaměstnance žalobkyně, (způsobení újmy na jeho zdraví), nikoli do práva zaměstnavatele - žalobkyně. Výplata odstupného je až následkem poškození zdraví jejího zaměstnance, tedy následkem následku protiprávního jednání žalované.
- Účelem zákona o silničním provozu je dle § 1 tohoto zákona úprava práv a povinností účastníků provozu, pravidla provozu na pozemních komunikacích a správa řízení silničního provozu státem. Ochranná funkce normy zajišťuje pouze plynulost a bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, zákon chrání život, zdraví a majetek účastníků provozu a garantuje i odškodnění zásahu do těchto statků způsobených bezprostředním porušením silničních předpisů. Tuto funkci však nelze nepřiměřeně rozšiřovat nad rámec ochrany bezpečnosti dopravního provozu a nahrazovat tak ochrannou funkci dalších právních norem, jejichž podstatou je ochrana daných právních vztahů, v posuzované věci zákoníku práce. Žalovaná zasáhla do práv poškozeného z dopravní nehody, jímž byl zaměstnanec dovoatelky, nikoli do práv zaměstnavatele.

Jednání a jeho protiprávnost

- Protiprávnost – objektivní prvek
- Zákazy a příkazy v celém právním řádu
- Deliktní právo upravuje pouze Prevenční povinnost § 2900 a násl.

Prevence dle OZ

Generální prevence (§ 2900) ve srovnání s § 415 OZ 1964 omezena:

Hypotéza:

- 1) vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života;
- 2) omezena na konání (aktivní: *dare, facere*);
- 3) subjektivní rozsah – každý

Dispozice: nesmí dojít k:

- 1) nedůvodné újmě;
- 2) na životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného (životní prostředí?)

Prevence dle OZ II

- **Speciální prevence:**
- **Zakročovací povinnost (§ 2901) má:**
 - Původce nebezpečné situace
 - Mající kontrolu
 - Odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami
 - Kdo může snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k odvrácení vynaložit (pravidlo proporcionality)
 - Povinnost: „zakročit na ochranu jiného.“
 - Následky: § 2903, 2904 (viz dále)
- **Oznamovací povinnost (§ 2902) má:**
 - Kdo porušil právní povinnost
 - Kdo může a má vědět, že ji poruší
 - Povinnost:
 - oznámit to bez zbytečného odkladu ohroženému a
 - upozornit ho na možné následky
 - Následky:
 - Poškozený nemá právo na náhradu újmy, které mohl po oznámení zabránit

Prevence dle OZ III

- Nesplnění zakročovací povinnosti přiměřeným způsobem ohroženým (§ 2903/1):
 - nese následky, kterým mohl zabránit, ze svého
- Při vážném ohrožení:
 - právo ohroženého požadovat uložení vhodného a přiměřeného opatření k odvrácení hrozící újmy soudem (§ 2903/2)
- Újma způsobená náhodou:
 - Nahradí, kdo dal zaviněně k náhodě podnět (zejm. porušením příkazu nebo poškozením zařízení předcházející vzniku náhody - § 2904)

Okolnosti vylučující protiprávnost

- Plnění zákonné povinnosti
- Zvláštní soukromoprávní oprávnění
- Svolení poškozeného
- Svépomoc
- Nutná obrana
- Krajní nouze

Nutná obrana § 2905

- Předpoklady:
 - Útok fyzické osoby (nebo jí vyvolaný)
 - bezprostředně hrozící nebo trvající
 - protiprávní
 - obrana zasahujícího nebo třetí osoby
 - způsobení újmy
- Neplatí:
 - 1) u zjevně nepatrné hrozící újmy;
 - 2) při zcela zjevně nepřiměřené obraně, zejm. vzhledem k závažnosti způsobené újmy

Krajní nouze § 2907

- Předpoklady:
 - Nebezpečí újmy
 - Přímo hrozící
 - Ochrana zasahujícího nebo třetí osoby
 - Subsidiarita (nelze odvrátit jinak) nebo
 - Proporcionalita (následek způsobený odvracením nesmí být stejně závažný nebo závažnější než násl. hrozící)
 - Ne, vyvolal-li nebezpečí zaviněně sám zasahující

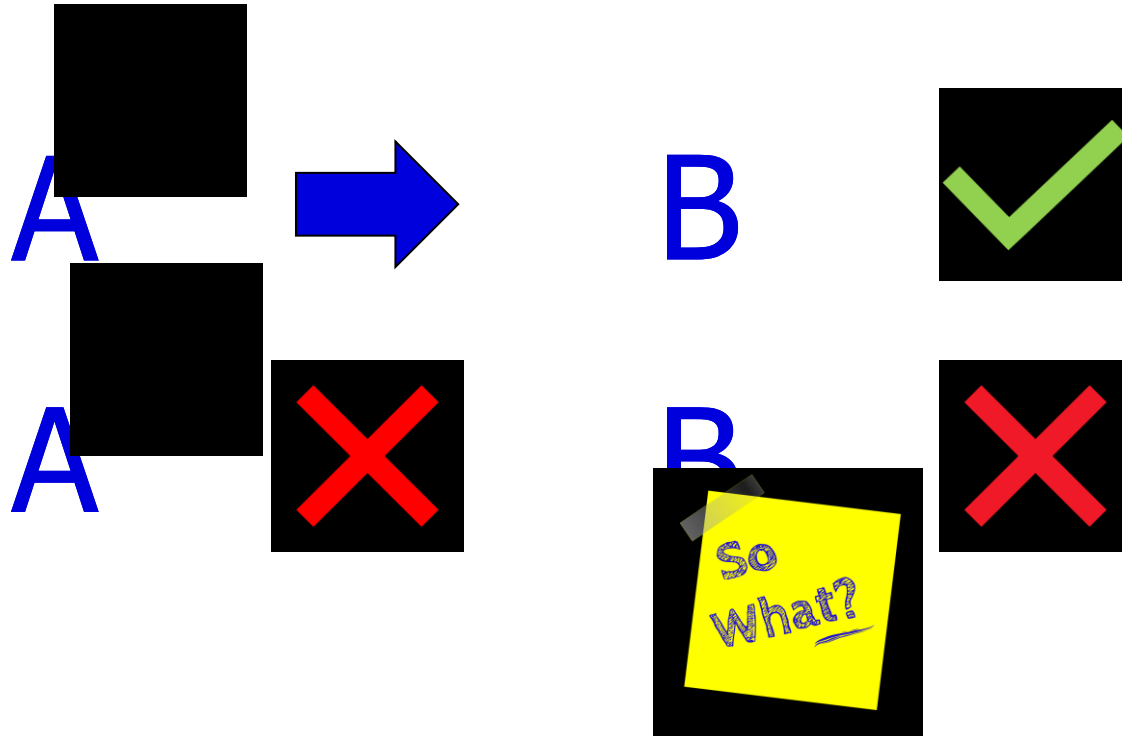
Společná ustanovení pro NO a KN § 2907 - 2908

- Přihlédne se k omluvitelnému vzrušení mysli odvracejícího
- Odvracející právo na náhradu nákladů a své újmy i proti dotčené osobě;
max. v rozsahu odvráceného

Příčinná souvislost

- Faktická (přirozená) kauzalita
- Teorie podmínky
 - Conditio sine qua non

2018

400 000 Kč

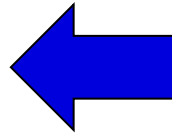
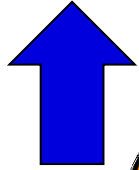
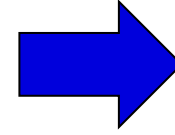
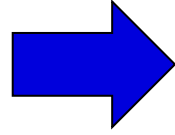
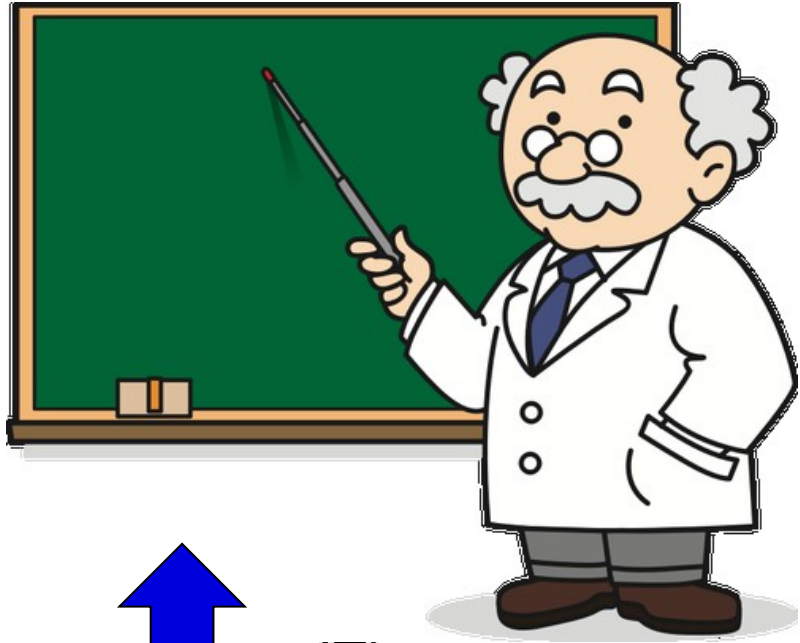
2021

350 000 Kč

50 000 Kč?

NS 30 Cdo 4973/2014, R 35/2017

Snížení obvyklé ceny vozidla v důsledku plynutí času není v příčinné souvislosti s nepřiměřeně dlouhým řízením o schválení jeho technické způsobilosti.

Právní kauzalita (příčítání)

- rozumná předvídatelnost
- pravděpodobnost
- adekvátní příčinná souvislost
 - skutečnost musí být obecně způsobilá s vyšší mírou pravděpodobnosti přivodit daný následek
 - nutno vyřadit skutečnosti, které daný následek přivodí jen provázáním s mimořádnými okolnostmi
- problém prosté ekonomické újmy

Zavinění

- Psychický vztah škůdce k vlastnímu jednání přičícímu se objektivnímu právu
- Hodnocení dle rozumového a volního prvku
- Úmysl
 - Přímý – věděl a chtěl
 - Nepřímý – věděl a pro případ, že normu poruší s tím byl srozuměn
- Nedbalost
 - Vědomá – věděl, že může normu porušit, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že se tak nestane
 - Nevědomá – nevěděl, že může normu porušit, ač to vědět měl a mohl
- Hrubá nedbalost – vyšší stupeň intenzity
- Presumpce zavinění

Deliktní způsobilost

- intelektuální a volní vyspělost
- nezpůsobilý
 - nedostatek věku
 - následkem soudního rozhodnutí pro duševní poruchu
 - následkem duševní poruchy působící během způsobení škody

Škoda způsobená nezletilým starším 13 let

- (1) Nezletilý, který **dovršil třinácti let a** nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.
- (2) Nebyl-li nezletilý, který **dovršil třinácti let a** nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

Škoda způsobená nezletilým mladším 13 let

- (3) Škodu způsobenou nezletilým mladším třinácti let nahradí ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Nedošlo-li ke škodě v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu nezletilý, způsobil-li ji činem povahy úmyslného trestného činu nebo je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného.

Odpovědnost osoby, která zanedbala náležitý dohled

- Společně a nerozdílně se škůdcem, **je-li jím nezletilý, který dovršil třinácti let, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou**, nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdcem zanedbal dohled.

Odpovědnost rodiče

- **Není-li nezletilý škůdce povinen k náhradě a ke škodě nedošlo v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu ten, kdo má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného.**

Zvláštní úprava - Systematika

- Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání
- Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi
- Škoda z provozní činnosti
- Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným
- Škoda na nemovité věci
- Škoda z provozu dopravních prostředků
- Škod způsobená zvířetem
- Škoda způsobená věcí
- Škoda způsobená vadou výrobku
- Škoda na převzaté věci
- Škoda na odložené věci
- Škoda na vnesené věci
- Škoda způsobená informací nebo radou
- Škoda způsobená při výkonu veřejné moci – zákon č. 82/1998 Sb.

Obsah náhrady újmy dle OZ

- Hradí se (§ 2894-2899):
- Újma na jmění (škoda) vždy
- Nemajetková újma
 - byla-li výslovně ujednána
 - stanoví-li to zvlášť zákon

Způsob a rozsah náhrady škody

- Přednost má naturální restituce (uvedení do předešlého stavu) před relativní kompenzací (peněžitá náhrada)
 - Poškozený však může upřednostnit relativní kompenzaci
- Hradí se skutečná škoda a ušlý zisk

Moderační právo soudu

- „snížení“ náhrady - § 2953n.
- Z důvodu zvláštního zřetele hodných – soud sníží
- Zohlední – jak, ke škodě došlo, k osobním a majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.
- Nelze: u úmyslu a u toho, kdo se přihlásil k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání, pokud došlo k porušení odborné péče

Odčinění nemajetkové újmy

- Přiměřené zadostiučinění (satisfakce)
- Morální
 - Omluva
 - Konstatování porušení práva
- V penězích

Odčinění újmy na přirozených právech člověka

- § 2956 generální klauzule
- § 2958 újma na zdraví
 - bolest
 - ztížení společenského uplatnění
 - další nemajetková újma
 - metodika Nejvyššího soudu
- § 2959 sekundární oběti
- Další práva
 - náklady spojené s péčí o zdraví
 - náklady pohřbu
 - náhrada za ztrátu na výdělku
 - náhrada za ztrátu na důchodu
 - náhrada bezplatně poskytované práce
 - náhrada nákladů na výživu pozůstalým
 - odbytné

Bolestné

- Přehled bolesti v části B metodiky – bodové hodnocení
- Hodnota bodu se odvozuje od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest.
- V roce 2021= 356,11 Kč

Ztížení společenského uplatnění

- Základní otázka – Jaká je hodnota lidského života?
- 400-násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného

V roce 2021

14 244 400 Kč

Výpočet

- Zohledněn
- Stanovení
- Výpočet va
- Následně:
 - Věk
 - (
 -)
 - Ztrá
 - Okc
 - Lze

Po nehodě trolejbusu měla rozlámanou pánev. Odškodné? Jste stará, dostanete míň

JOSEF KLÍMA

b)

Záhady Josefa Klímy: Těžce se zranila při nehodě trolejbusu. Teď má pocit, že ji poškodili hned třikrát.

Dochází k diskriminaci seniorů? (Video: Seznam Zprávy)

Děkuji za pozornost